

erica

De Heer JANSSENS JOS

DJEF ANTENSTRAAT 59
3500 HASSELT

Driemaandelijks uitgave van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen V.Z.W

juni 1995

Verantwoordelijke uitgever T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3680 Opoeteren
Kantoor afgifte: 3960 Bree

Erica

23ste jaargang nr 2
Zomernummer 1995

van de Werkgroep
Limburgse Natuurgidsen VZW

Lid van Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)

Voorzitter: Florent Van Brabant
Meerkoetstraat 18
3530 Houthalen
Tel: 089/38 16 24

Secretaris: Jos Janssen
Djef Antenstraat 59
3500 Hasselt
Tel: 011/27 06 73

Tijdschrift Erica

Samenstelling:
Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
Tel: 089-86 43 54

Ledenadministratie :
Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3990 Peer
Tel: 011/79 13 84

Abonnementen:
150 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Verantwoordelijke uitgever:
Theo Dreesen

Vooraf dit ➡➡➡

Heel kort deze keer wegens geen plaats. De enkele vormingsactiviteiten die ik meemaakte waren zeer goed, én qua inhoud én qua belangstelling. Wat opvalt zijn de vele nieuwe gezichten, waaronder heel wat cursisten. Proficiat aan Hugo en groep voor de begeleiding en motivatie.

De huidige nieuwe cursus is de 25ste die in Limburg wordt georganiseerd. Dit wordt volgend jaar gevierd op de provinciale natuurdag in Genk. Gevierd wordt er dit jaar misschien ook nog: als het meezit en de berekeningen van onze voorzitter kloppen, dan bereiken we de 1000ste gediplomeerde in Limburg. Afwachten tot het einde van de cursus.

Hieronder vindt u een (verkleinde) afdruk van een tekening die Luc Allemeersch mij bij zijn artikeltje over de vormingsactiviteit op de Maas bezorgde. Het geeft niet alleen een idee van die activiteit, maar draagt ook ergens de sfeer van vakantie. Dat die voor ieder deugddoend zou zijn, is bij deze van harte toegewenst !

Theo

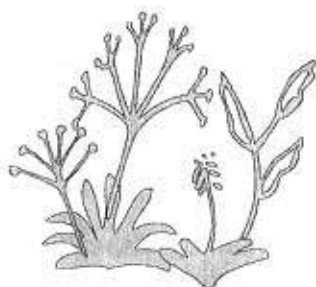

Vormingsactiviteiten

Natte en droge heide

Het is nog niet zo lang geleden dat onze Kempen, waartoe toch zowat de helft van Limburg kan gerekend worden, bestond uit uitgestrekte heidevelden. Men hoeft maar de Ferraris kaarten van eind 18de eeuw te bekijken om rond de dorpskernen overal de aanduidingen 'Grande bruyère' of 'bruyère de...' te vinden. Het was de gewone leefomgeving van onze voorouders, waar ze hun karig loon in verdienden. De schrale grond verschaftte de Kempense boer net genoeg om te overleven. Maar het was zijn thuis, zijn bron voor alles wat hij nodig had.

Vanuit de overheid gezien betekende de heide natuurlijk niets: het waren de onvruchtbare, onproductieve, woeste gronden, met hier en daar een achterlijk dorpje vol keuterboerkes. Die streken vonden men maar voor één ding geschikt: het vestigen van ongezonde en gevaarlijke nijverheden. Voorbeelden? De arsenicumfabriek te Reppel, de munitiefabriek van Kaulille, de zinkfabrieken van Rotem, Budel en Overpelt en de zwavelzuurfabriek van Lommel. Wij, en nog vele generaties na ons, zitten nog met de gevolgen van die visie opgescheept.

Veel heide is er in Limburg niet meer overgebleven. Militaire gebieden en enkele natuurreservaten zijn de relictten van een eens zo uitgebreid areaal. Het zijn halfnatuurlijke biotopen met een zeer subtiel evenwicht. Ze herbergen zeer specifieke planten en diersoorten. Alleen al uit respect voor de leefomgeving van onze voorouders zou het noodzakelijk zijn dat de heide als biotoop een vertrouwd iets is voor de natuurgids.

We gaan daar iets aan doen. Onder leiding van Bert Berten, in samenwerking met de Likona Plantenwerkgroep, maken we kennis met de flora van natte en droge heide, zandduinen en vennen. Dit doen we in een van mooiste heidereservaten van Limburg: de Teut.

Dit wordt een avondwandeling (woensdag). Samenkomst om 18u30 aan de parking van Camping "De Holsteen" aan de Hengelsbroekweg te Zonhoven. Einde rond 21 uur.

De Limburgse Grensmaas

Afwisseling scherpt de honger. Dit wordt een heel nieuw experiment. Het mag best eens ongewoon zijn. We gaan de Maas deze keer verkennen vanaf het water, vanuit een kayak. En men moet echt geen sportieveling zijn om dit te overleven. Luc Allemeersch, medewerker van het PNC, verpandde zijn hart aan de Maasstreek. Hij zal onze gids en vlootkapitein zijn op de woelige baren. Alhoewel..., dit is het tijdstip van het jaar waarop de waterstand het laagst is, absoluut ongevaarlijk.

Als het water van de Maas in de winter bij sommigen tot aan de lippen staat, heeft iedereen er de mond van vol. Als de Antwerpenaren in de zomer alle Maaswater via het Albertkanaal aftappen om hun auto's te wassen en zo de Grensmaas droog zetten, dan staat de gazet er weer vol van. We lezen alleen maar slecht nieuws over de Maas.

De Heide
woensdag 28 juni 18u30
Parking camping Holsteen
Zonhoven

Limburgse Grensmaas
Zondag 20 augustus
10 uur
Grens Smeermaas

In de zomer kunnen we evenwel mooi genieten van de Maas en ons rustig laten meeglijden op het water. De Limburgse Grensmaas mag ook wel eens positief bekeken worden, al heeft de rivier zijn geurtje.

Op zondag 20 augustus kunnen we vanaf de kayak kennismaken met allerlei aspecten van de Maas:

- welke planten vinden we in het water ?
- wat groeit en bloeit er allemaal op de grintbanken ?
- waarom is er zo'n groot verschil tussen de Nederlandse en de Belgische oever ?
- welke trekvogels zijn er eind augustus aanwezig ?
- welke stenen vinden we allemaal langs de Maas ?

Het wordt een boeiende en bij mooi weer aangename tocht. Het wel: het dragen van een zwemvest is verplicht. Eten breng je best mee. Drank is niet nodig, die vinden we genoeg onderweg (geen Maaswater, maar allerlei lekkers bij de plaatselijke horeca).

Wie zich wat wil voorbereiden op deze tocht, raden we de Landschapswandeling Grensmaas aan, te verkrijgen op het Provinciaal Natuurcentrum te Hasselt, of in het Bezoekerscentrum De Wissen te Stokkem.

Luc Allemeersch

Opgelet: voor deze excursie moet men zich vooraf inschrijven, in verband met de huur van de vereiste kayak en zwemvest. Stort hiervoor 500 fr op rek. 453-0227021-34 van Frieda Pauwels vóór 4 augustus. Zij zorgt dan voor het nodige materiaal..

Nog meer vormingsmogelijkheden.

De verschillende werkgroepen van Likona organiseren ook excursies, ieder in hun eigen specifiek domein. Deze zijn ook voor ieder geïnteresseerde toegankelijk. Sommige van onze vormingsactiviteiten gaan door in samenwerking met Likona, maar daarbuiten zijn er nog een reeks andere excursies.

Een overzicht voor wat nog op stapel staat:

Plantenwerkgroep:

21 juni (woensdagavond) Excursie op het Kempens Plateau: kennismaking met flora en fauna van vennen. Samenkomst om 18u30 aan taverne 'De Berg' te Lanklaar, langs de expressweg Maaseik - Lanklaar. Gids Bert Berten. Einde 21 uur.

1 juli (zaterdag) Excursie in de vallei van de Ziepbeek. Daguitstap. Samenkomst om 9 u aan de parking van het reservaat te Rekem. Gidsen: L. Allemeersch en R. Nijsten. Einde 17 uur.

Paddestoelenwerkgroep:

24 juni (zaterdag) Gemeenschappelijke excursie met ZWAN in het Mollendaalbos te Bierbeek. Samenkomst 9u45.

Herpetologische werkgroep:

22 juni (donderdagavond) 't Wik. Samenkomst om 21 uur op de parking van Lisec. Gids: Elfriede Schotsmans.

24 juni (zaterdag) Begijnenvijvers Hechtel. Samenkomst om 14 uur op de parking van de Begijnenvijvers. Gids: Luc Winters. Einde 19 uur.

Werkgroep ongewervelden:

- 9 juli (zondag) Dagexcursie per fiets van de vlinderwerkgroep rond Tongeren. Samenkomst om 10 uur aan het station van Tongeren.
- 6 augustus (zondag) Excursie te Gerhagen. Samenkomst om 9 uur aan de kerk van Schoot-Tessenderlo.

Zoogdierenwerkgroep:

30 juni - 29 september - 24 november: op deze dagen is de zoogdierenwerkgroep uitgenodigd de vergadering van de gelijknamige afdeling van het Natuurhistorisch Genootschap bij te wonen. Begin: steeds om 20 uur in het Natuurhistorisch Museum van Maastricht. (achter de kazerne).

Achteraf bekeken

Impressies van een dag vol geologie.

Een gevulde dag als deze chronologisch weergegeven met een volledig geologisch verslag zie ik niet zitten. Het gegoochel met niet-te-vulgariseren namen van geologische era's, gesteenten, gelaagdheden en afzettingen zorgde voor een chronische black-out, waardoor er ook in de afzettingen in mijn geheugen en de neerslag op mijn kribbelblaadje zeker hiaten te vinden zullen zijn. Zodus....

* De **opkomst** was bijzonder goed. 33 mensen betoonden de nodige interesse. Vooral bemoedigend en bijna aandoenlijk was het om zien hoe de nieuwelingen min of meer bemoederd werden door de oudere gidsengeneratie. Want de ancients waren er ook, talrijker dan ooit. Vooral in de nevenactiviteiten, voornamelijk de plantenstudie, werd iedereen grif door iedereen geholpen. Dit is de ware geest van de vormingsactiviteit.

* Het **onderwerp** van de dag, de Condroz, was een voltreffer. De relatie tussen geologische processen, het landschap, het grondgebruik en de bewoning was zelden zo intens. De verschillende elementen zijn een aanvulling en een gevolg van elkaar:

- de huizen en boerderijen in grijze kalksteen, (nooit zoveel enorme kasteelhoeven op één dag gezien!), waartussen de huizen in baksteen, waar wij hier zo trots op zijn, gewoon misstaan als een vloek;
- de hellingbossen met voorjaarsbloeiers en -vogels;
- de beboste kam van Marlagne die niet ten onrechte de Condrosische Ardennen genoemd wordt;
- de snelstromende riviertjes waar we tevergeefs speurden naar de waterspreeuw, maar die er zeker moet zijn;
- het glooiende akkerland wat door Paul oneerbiedig een golfplatenreliëf genoemd wordt;
- de smalle kronkelende wegeltjes die de minuscule dorpjes met elkaar en met hun akkergronden verbinden. De mooiste weg voerde ons zelfs dóór een riviertje, in plaats van er over.

De **geologie** was zoals verwacht complex, hoe kan het anders in dit land. We leerden over *syn- en anticlyne* met de bijhorende *kammen* en *depressies*. *Ftanniet* bleek voor de kalksteen te zijn, wat *silex* is voor het krijt. *Hemathiet* en *oöliet* hadden alras geen geheimen meer voor ons, dachten we, en de openingen in de hoge *dolomiet* trots bleken gewoon het gevolg van een intens contact met magnesiumzouten. Men had een afdoende verklaring voor de aanwezigheid van ronde witte kiezelstenen in een vrij vlakke akker, want dat bleek gewoon een Maasterras te zijn. In een steenzagerij zagen we hoe de kalksteen verwerkt werd tot bruikbare afmetingen. Toen men erbij vertelde dat de afzetting van kalksteen gebeurt à rato van 1 cm per duizend jaar, duizelde het wel even als we de enorme kalkmuren voor ons bekeken. Tegen het einde van de namiddag bezochten we nog enkele vreemde met water gevulde depressies die her en der in het landschap verspreid lagen. Over de verklaring voor dit verschijnsel waren onze geologen het ditmaal niet volledig eens: was het een *doline* of een oude lokale groeve, waarbij de voorkeur toch lichtjes naar het eerste ging.

De **plantengroei** was even gevarieerd als het landschap. De hellingbossen en de rivierranden waren rijk, de akker- en wegbermen arm aan planten. We noteerden als opvallendste verschijningen: alle voorjaarsbloeiers zoals voorjaarshelmbloem, muskuskruid, witte en gele anemoon, eenbes, goudveil, wrangwortel, stinkend nieskruid, rotssteenkers, tongvaren, eikvaren en steenbreekvaren.

Tenslotte onze **gidsen**: ik geloof niet dat men zich een beter paar zou kunnen uitdenken als Paul en Frans. Dit is vakwerk. Met ontstellend gemak en geduld jongleren zij met de moeilijkste termen en tijdvakken, spuien de vreemdste namen van gesteenten en fossielen, maken relaties tussen verschijnselen en gebeurtenissen waar geen zinnig mens aan denkt, beginnen telkens geduldig opnieuw, tonen kaarten, grafieken en doorsneden in alle vormen en kleuren, goochelen met miljoenen jaren en tijdvakken, zodat alle toehoorders tenslotte het gevoel hebben dat ze het beet hebben, de zogenaamde 'aha-erlebnis'. Totdat ze achteraf voor zich een synthese willen maken.....

Ik ga al sinds vele jaren mee op geologische uitstap en ik krijg steeds meer het gevoel dat men voor geologie zo iets nodig heeft als een knobbel, zoals die bestaat voor wiskunde of eventueel geschiedenis. Ik zie de sukkelaars in mijn collegetijd weer hanessen met de formules van Simpson in de trigonometrie. Ik bespeur datzelfde gevoel als het over geologie gaat: ik heb de klok wel horen luiden, maar waar de klepel hangt zal wel altijd een raadsel blijven... Het zal wel aan mij liggen, maar ik blijf volhouden.

Frans en Paul, uitbundig bedankt allebei. Het grote succes dat de geologische uitstap ieder jaar heeft zal wel niet alleen met het onderwerp te maken hebben, maar zeer zeker ook met de auteurs. Tot volgend jaar zeker?

Theo

Kalkflora 21 mei 1995

Verkiezingen en een beginnende hoogmis zorgden reeds voor een lichte opstopping in het kronkelstraatje naar de kerk van Wonck. Kwam daarbij nog een klad natuurgidsen (26 Belgen en een 15-tal Nederlanders) zodat binnen de korste tijd geen mens vooruit, laat staan achteruit geraakte. Toen de her en der verspreid staande natuurgidsen zich daarna nog naar het reservaatje dienden te begeven buiten het dorp, was de chaos zowat compleet. Uiteindelijk raakte iedereen zijn voertuig kwijt, naast een reusachtige mesthoop die langs de zandweg gedeponeerd was.

Bert Berten trachtte met enige krachtige bewoordingen wat orde te scheppen, waarna iedereen zich op pad zette, nouja, eigenlijk meer een éénmans breed paadje dat langs de steile bergflank slingerde.

De Nederlanders vertrokken als eersten, en dat was dan ook de laatste keer dat we ze gezien hebben. Want de Belgen bleken meer keuvelaars, peuteraars, determineerders, discuteerders, gluurders en nadenkers, zodat het lange lint der Belgen zich uiterst langzaam van de ene plant naar de andere bloem bewoog. De Nederlanders waren blijkbaar voorstander van een rechtlijnige, rechttoe - rechtaan natuurverkenning. Maar ja, ieder zijn meug.

En er stond nogal wat, zij het niet allemaal in bloei. Zeker was men van volgende opvallende verschijningen: driedistel, grote pimperl, muizeoor, roodbruine wespenorchis, bergdravik, zonneroosje, donderkruid, gewone vleugeltjesbloem, kantig hersthooi, aarddistel, betonie, poppenorchis, veldlathyrus, echt walstro, voorjaarsganzerik, bergnachtorchis, kleine bevernel, ruw vergeet-mij-nietje, kruidbladgentiaan, ...

De warme zon zorgde er intussen voor dat een groot deel van de deelnemers zich tegen de helling neervlijde en horizontale discussies voerde. De hardnekkigen gluurden intussen door loop of omgekeerde verrekijker, intussen driftig in dikke boeken bladerend, naar een minuscuul vergeet-mij-nietje dat na ellenlange palavers het predikaat 'ruw' kreeg opgekleefd, ondanks het lieflijke blauwe

tapijtje dat het samen met zijn soortgenoten vormde.

Het was intussen middag geworden, en daar andere (bompa-) verplichtingen ons opwachtten moesten we de groep op de berghelling voor de rest van de dag in hun onzekere discussies achterlaten.

TD

In 't Kort

Arboretum Kalmthout

Voor wie voor een vakantiedag nog een bestemming zoekt, hebben we misschien hier nog een tip. Van het Arboretum van Kalmthout in de Antwerpse Kempen kregen we hun jaarprogramma toegestuurd.

Het Arboretum is reeds meer dan 100 jaren oud. In de tweede helft van vorige eeuw namelijk werden de eerste bomen aangeplant door Charles Van Geert die een kwekerij opstartte. Pas in 1952 echter groeide de intussen verwaarloosde kwekerij uit tot een tuin onder impuls van de gebroeders De Belder. Sinds 1986 is het domein eigendom van de provincie Antwerpen.

In het arboretum van Kalmthout overheerst niet een wetenschappelijke striktheid die soms kan overgaan in saaiheid. Men heeft gestreefd naar een samensel van schoonheid en associatie. Als ruggegraat fungeren de oude en zeldzame boomsoorten uit de vroegere kwekerij. Daarnaast heeft men een uitgelezen verzameling van struiken en kruiden aangeplant die in elk seizoen een uitmuntend kleurenpalet bieden.

Het Arboretum is ook uitgegroeid tot een verkoopcentrum van minder bekende planten. Men heeft ook een uitgebreid aanbod van plantenboeken. Er is een cafetaria en picknickruimte en er worden voordrachten, concerten en tentoonstellingen georganiseerd.

Het arboretum is dagelijks open van 15 maart tot 15 november, van 9 tot 17 uur op de werkdagen, van 10 tot 17 uur op de andere dagen. Op zondag zijn er geleide wandelingen om 11 en om 14u30.

Activiteiten 1995: 9-10 september : bollen, knollen en vaste planten weekend
Tentoonstellingen: 3 juni - 2 juli: Orangerieplanten
 1 juli - 15 augustus: planten in de huidige pharmacie.
 19 augustus - 24 september : aquarellen
 1 oktober -15 november: natuurlijke gekleurde stoffen

Avondwandelingen: 2 juli, 6 augustus, 3 september, telkens om 19 u, met gids

Cursus natuurgids 1995

Dit wordt de meest succesrijke cursus van de laatste jaren: niet minder dan 92 mensen hebben zich ervoor ingeschreven. De opkomst in de voor- en namiddag blijft vrij hoog en de eerste cursisten hebben hun stagewandeling al achter de rug. Door de dubbele lessen is de inspanning die aan begeleiders en lesgevers gevraagd wordt bijzonder groot dit jaar. Hoed af voor die mensen die hun vrije zaterdag belangeloos opofferen !

Na de zomervakantie start de cursus weer voor het tweede en definitieve deel. Een kort overzicht:

2 sept	Momentopnamen uit de dierenwereld 1 (Felix Baeten, Omer Jamaer)
9 sept	Momentopnamen uit de dierenwereld 2 (Jan Gabriëls)
16 sept	Excursie heide, vijvers, vennen in De Maten Genk
23 sept	Synthese landschappen: beekdal, grasland, vijver (Willy Vanlook)
30 sept	Paddestoelen André Van de Sande. Mossen (Hugo Vanderlinden)

Alle lessen gaan door in het Groene Huis te Bokrijk en beginnen om 9 of om 13u30 uur

Limburgse soorten

Het PNC, het Provinciaal Natuurcentrum, start in het najaar van 1995 met een grootscheepse sensibiliseringscampagne over **soortenbescherming**. De vorige campagne, Kleine Landschapselementen, kende in 1991 een vrij groot succes dank zij de medewerking en inzet van vele vrijwilligers, die zorgden voor de verspreiding van affiches en brochures.

De nieuwe campagne heeft tot doel de Limburgers duidelijk te maken dat natuurbescherming niet alleen de zaak is van de overheid, maar deze van iedereen. Men heeft gekozen voor een sensibilisering via 'aantrekkelijke', soorten die aantrekkelijk, kwetsbaar en representatief zijn. Men wil er het publiek van bewust maken dat de uitgekozen soorten in feite **kwaliteitslabels** van de natuur zijn, dat de Limburgse natuur nog merkwaardige soorten rijk is en dat die de nodige aandacht verdienen.

Om dit doel te bereiken wordt momenteel sensibiliseringsmateriaal aangemaakt, bestaande uit affiches en informatieve brochures die gratis ter beschikking gesteld worden. Met deze campagne wil men vooral de jeugd bereiken. Zo plant men, in samenwerking met de Provinciale dienst voor de Jeugd, acties voor het georganiseerd jeugdwerk, en een 'soortenwedstrijd' voor de derde graad van het lager onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs.

Voor de verspreiding van de affiches, opnieuw een reeks van zes, zoekt men vrijwilligers. In eerste instantie denkt men aan mensen uit het onderwijs, maar ook aan mensen uit allerlei andere verenigingen. Bent je geïnteresseerd in deze actie "**Limburgse Soorten**", en wil je je steentje bijdragen aan de bescherming van onze Limburgse flora, laat dan je stem horen.

Het best neemt men contact op met het PNC te Hasselt, Zuivelmarkt 33. Tel 011/210266 of fax 011/235090. Contactpersoon is Rita Bogaerts.

Proficiat !

Onze voormalige trouwe secretaresse en toegewijd bestuurslid Annemie en echtgenoot Jos werden gezegend met een derde dochtertje. Tine werd het wicht gedoopt en zorgt nu samen met Hanne en Heleen voor een duidelijk vrouwelijk overwicht in het gezinnetje. Als dat maar goed gaat voor Jos.

Vanwege de werkgroep en van ieder bestuurslid in het bijzonder een welgemeend proficiat aan beide vrienden, voor Annemie een dikke ruiker bloemen en voor Jos veel sterkte voor de toekomst !

Molendag 1995

De werkgroep **Molenzorg** in Zuid-Limburg houdt dit jaar ook zijn molendag. Het doel van deze mensen is het patrimonium van wind- en watermolens dat zich vaak in slechte toestand bevindt, te bewaren en te laten restaureren. Molens waren voor onze voorouders de eerste bescheiden vormen van mechanisatie. De molen was de ontmoetingsplaats van de mensen en had zo een sociale functie in de toenmalige samenleving. In de natuur vormt de molen en zijn omgeving een oase van rust die

een aparte biotoop vormt met typische planten en dieren. Heemkunde en milieu liggen heel dicht bij elkaar en molens zijn dan ook altijd plekken die graag in een natuurwandeling aangedaan worden.

Om de molens in de kijker te plaatsen heeft de werkgroep Molenzorg een heel programma uitgewerkt voor de Zuid-Limburgse dorpen:

Alken:	De Nieuwmolen en de Groenmolen zullen malen. De turbine van de Dorpsmolen zal draaien Een fietsroute zal de molens van Alken en Stevoort verbinden.
Berlingen:	De Oude molen zal draaien
Genk:	De Slagmolen zal malen. Er worden boekweitpannekoeken gebakken. Om 9 uur geleide wandeling in nabij gelegen natuurreserveaat 'De Maten'
Kuringen:	De Dorpsmolen , in restauratie, kan bezocht worden.
Stevoort:	De Dorpsmolen zal in de voormiddag electriciteit 'maken' en 's namiddags malen. De Elshartmolen laat zijn rad draaien. Tevens is hier gelegenheid om het sluizensysteem (bypass) in werking te zien.
Tongeren:	De Motmolen , die tot 1978 het leidingwater naar de watertorens pompte met het waterrad, zal open zijn. Geleide fietstocht langs verschillende molens.
Vliermaalroot:	De Rootmolen zal draaien.

De molens zijn geopend van 10 tot 18 uur. Vanaf de dorpskerk zullen wegwijzers aangeven hoe men ze kan bereiken. Er wordt voor heelwat animatie gezorgd.

Groene kaart Limburg

Het Provinciaal Natuurcentrum, de Vlaamse Jeugdherbergcentrale en het Provinciaal Verbond voor Toerisme in Limburg hebben de handen in elkaar geslagen om de eerste "groene kaart" van Vlaanderen te presenteren. De samenwerking tussen deze drie organisaties maakt ook meteen duidelijk voor wie deze kaart bestemd is: natuur- en wandelliefhebbers uit binnen- en buitenland.

Op deze kaart vindt men een overzicht van 68 groengebieden die permanent toegankelijk zijn voor het publiek. Enkel die gebieden zijn opgenomen waar de wandelingen degelijk bewijzerd zijn. Telkens is de vertrekplaats van de wandeling(en) aangeduid en in de legende beschreven.

De kaart bevat niet alleen een selectie van bewegwijzerde paden, maar ook een overzicht van natuur en landschap in Limburg. Op de achterkant van de kaart vindt men informatie over de 6 verschillende streken die Limburg rijk is: Kempen, Hageland, Maasland, Vochtig Haspengouw, Droog Haspengouw en de Voerstreek. Daarnaast worden er 9 verschillende landschappen met hun flora en fauna beschreven: kasteelpark, bos, beekvallei, vijvers, uiterwaard, kleine landschapselementen, heide, weide en boomgaard. Ook vindt men de 7 bezoekerscentra vermeld waar de wandelaar voor informatie terecht kan. Het geheel is opgefleurd met talrijke kleurenfoto's.

De kaart kost 100 fr en kan bekomen worden bij een van de drie partners die zorgden voor de realisatie ervan. Bestellen kost 150 fr en dit kan men door storting hiervan op rekeningnummer 450.0352521.79 op naam van PVTL Universteitslaan 1 te 3500 Hasselt, met vermelding "Natuurwandelingen in Limburg"

De Nieuwe Heimans

Officieel heet hij "Geïllustreerde Flora" van E Heimans, H.W Hensius, Jac. P. Thijsse en het standaardwerk is aan zijn 23ste, geheel herziene druk toe. Voor onze cursus is het nog steeds het meest gebruikte boek bij het serieuze determineerwerk. Het weze verre van ons om hier een uitgebreide bespreking aan deze uitgave te wijden, want dat werd voor ons, natuurgidsen, reeds

gedaan. in de CVN-krant van maart 1995 wordt deze uitgave in het lang en het breed geëvalueerd door Paul Stryckers. Uitstekend stukje, vinden wij, en verplichte literatuur voor al wie Heimans gebruikt of van plan is om hem aan te schaffen.

42e Nationale Natuurbeschermingsdag

Het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming richt op **zondag 17 september** de jaarlijkse natuurbeschermingsdag in. Het is een nationale manifestatie die beurtelings in Vlaanderen en in Wallonië wordt georganiseerd en waarin de milieubeweging met een massale aanwezigheid een bepaald gemeenschappelijk probleem onder de aandacht wil brengen van de overheid en de verzamelde media. Onderwerpen van de laatste jaren waren o.a. natuur in stedelijke omgeving, de wetlands, natuur en recreatie, enz.

Centraal thema voor 1995 is de relatie '**Gemeente en Natuurbeleid**'.

Om de impact van zo'n dag te laten doorwegen zou er veel volk aanwezig moeten zijn. We dringen er dan ook zeer sterk op aan om deze dag bij te wonen. Voor ons Limburgers was er tot voor enkele jaren een traditie van talrijke aanwezigheid. De laatste tijd was er aan Vlaamse kant een sterke terugloop, onder meer te wijten aan gebrekkige organisatie en motivatie. Maar de problemen voor de natuur zijn de laatste jaren weer overhand toegenomen, denken we maar aan de ruimtelijke ordening en de uit- of afstel van het MAP, zodat we nu weer op een flinke belangstelling durven hopen.

Deze dag gaat door in het **Hoger Instituut der Kempen (HIK), Kleinhoefstraat 4 te Geel** (gelegen naast de Ring). Het programma ziet eruit als volgt:

10 u Aankomst der deelnemers. Opening van de tentoonstellingen en standen van de deelnemende verenigingen.

10u30 **Binnenprogramma:**

Toespraak over milieubeleid van de stad Geel

Toespraak over het G.N.O.P. van Geel

Toespraak door iemand van Natuurreservaten VZW over de reservaten in de buurt van Geel.

Excursies:

1. De Zegge: 97 ha groot reservaat met 4 verschillende biotopen: open water, grasland, moeras en heide.

2. Neerhelft: 5 ha groot reservaat van de Wielewaal. (Kleinschalig landbouwgebied)

3. Sammelsbroek: 17 ha groot reservaat beheerd door Wielewaal en KBVB, een valleienlandschap met verschillende biotopen.

4. Bel: gehucht van Geel: stratendorp, akkercomplex, paraboolduinen.

5. Malesbroek, reservaat 'De Hutten', valleigebied: moeras, open water, rietkragen.

6. Fietstocht langs de mooie plekjes van Geel vanaf het HIK. Fietsen meebrengen.

Sommige excursies kan men met een speciale autobus bereiken, de andere met eigen vervoer.

12u Picknick in het HIK. Drank en snacks zijn er te verkrijgen. Ook het zelfbedieningsrestaurant van het HIK is open.

13 u Officieel gedeelte met toespraken door de nationale en lokale organisatoren.

14u30 Zelfde excursies als in de voormiddag.

Eigen Uitgaven

*** DE HOGE VENEN , door Rik Schuiten

Ontstaan en uitzicht, fauna en flora. 7 uitgestippelde wandelingen. (50fr)

*** GEOLOGIE VAN BELGIE EN LIMBURG, door Frans Keijers

Geologie op een boeiende en begrijpelijke manier geschreven. (50 fr)

*** ZEELAND, door Theo Dreesen

Het Zeeuwse landschap, gevormd door mens, water en wind. (50 fr)

*** HOE DOEN WE HET ? door Liliane Dedroog

Een beknopte geïllustreerde handleiding voor het determineren van planten. Een onmisbaar hulpje bij het gebruik van een flora. (30 fr)

*** MET KAART EN KOMPAS, door Theo Dreesen

Beknopte handleiding voor het werken met kaart en kompas. (50 fr)

*** 101 VERSCHILLEN, door Hugo Vanderlinden en Jean Vangrinsven

Een hulp bij het onderscheiden van erg op elkaar lijkende planten (50 fr)

Alle uitgaven kunnen besteld worden bij Theo Dreesen, Neeroeterenstraat 53 3680 Opoeteren
Tel 089-864354. Men betaalt na levering.

Puzzeldinges

Op elke lijn in onderstaande opgave dient U 5 woorden in te vullen, respectievelijk 2,3,4,5 en 6 letters lang; De beschrijving van de gevraagde woorden vindt U hieronder. Elk woord op dezelfde lijn wordt gevormd door bij de letters van het voorgaande woord één letter bij te voegen. Als alles juist is ingevuld ontstaat er vertikaal, bij de beginletters van het laatste woord de naam van een **zangvogel**.

Oplossing maart 95/1

1	E	T	E	S	T	R	E	S	T	S	T	E	R	F	H	E	R	F	S	T
2	R	E	R	E	N	N	A	R	E	G	A	R	E	N	O	N	A	G	E	R
3	E	R	R	E	E	V	E	E	R	V	E	R	E	N	N	E	R	V	E	N
4	A	R	D	A	R	A	D	E	R	A	D	D	E	R	D	O	R	A	D	E
5	E	L	L	E	K	L	E	E	K	K	E	L	E	N	E	N	K	E	L	S
6	R	A	R	A	T	P	R	A	T	P	A	T	E	R	N	A	P	R	E	T

Opgave juni 95/2

1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				

- Lidwoord - namaak - zoogdieren - verdedigingsmiddel - neerhofvogels.
- Bijbelse stad - achterkant - kleinigheid - weergekeurd - dringend.
- Voorzetsel - driemaal - grassoort - vis - longziekte.
- Bazige vrouw - deel van boom - handwerk - opdrachten - tropische vogel.
- Lidwoord (Fr) - rivier in Nederland - lichaamsdeel - niet specialisten - gewrichten.
- Bijwoord - Europeaan - aaseter - gerief - waadvogel.